

آقای شیخ محمدعلی - ازقراری که در دو جلسه سابق مخبر کمیسیون اظهار داشتند گمان می کنم کار کمیسیون نفت تمام شده باشد و آن سه ماده که گفتند باید از طرف دولت تقدیم شود تقدیم شده است و کاری که از همه کارها لازم تر است گمان می کنم همین موضوع است خوبست آنرا جزو دستور بگذارند که يك کاری برای مملکت کرده باشیم.

رئیس - مخبر کمیسیون بالفعل مریض است و سه روزه اجازه مرخصی خواسته است و حالا هم نیست مگر اینکه آقای رئیس کمیسیون توضیحات بدهند مدرس - همانطور که مخبر عرض کرده اند يك تمه داشت که باید با زبان فرانسه تطبیق کنند ایشان بفارسی بنویسند چون سه روز است ناخوش شده اند و بن هم اطلاع نداده اند نمیدانم تطبیق کرده اند یا نه؟ و بنابود وقتی که تطبیق کردند مراجع کنند و من آقایان را خبر کنم و هر وقت ببیند خبر دادند بنده هم عرض خواهم کرد.

رئیس - آقای روحی (اجازه)

روحی - خواستم عرض کنم چون آقای قایم مقام از کمیسیون نظام استعفا کرده اند خوبست یک نفر بجای ایشان انتخاب شوند.

رئیس - در جلسه آتی آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - راجع آقایان طراز اول گمان می کنم در شعب مذاقه شده . . . (بعضی از نمایندگان خیر نشده است)

کازرونی - اگر مذاقه نشده است که هیچ واگر شده است که جزو دستور بگذارند.

رئیس - هنوز راپرت آن با اداره تقنینیه نرسیده است.

آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - آقای مدرس که تشریف بردند بنده می خواستم عرض کنم که در کمیسیون فقط اشخاص فرانسه دان داریم و مطابق ترتیباتی که در نظامنامه است منشی کمیسیون می تواند بعضی مخبر دفاع کند و ممکن است که از طرف مقام ریاست تأکید شود که زودتر آن دوسه ماده ترجمه شده و راپرت آن رابه مجلس بیاورند یکی هم راجع بمسئله قرارداد پستی و تلگرافی است که در کمیسیون فوائد عامه گذشته نمیدانم کجا گیر کرده که بیرون نمی آید گویا در کمیسیون خارجه است بنابر این خواستم که از طرف مقام ریاست تذکر داده

شود که راپرت آنرا هم زود تر بجاس تقدیم نمایند که این کار عام المنفعه زود تر از مجلس بگذرد

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو بنده خواستم استدعا کنم اگر برای جلسه آتی فرصت شد کنترات مستخدمین خارجی که برای مطبعه مجلس استخدام شده جزو دستور گذاشته شود و راپرت آن هم از دو کمیسیون گذشته و طبع و توزیع شده است.

رئیس - اگر فرصت شد آنهم جزو دستور می شود. آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی - بنده عرضی ندارم.

رئیس آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - همانطور که آقای کازرونی عرض کردند می خواستم عرض کنم که راجع بطراز اول راپرت شعبات لازم نیست و شعبات مذاقه کرده اند خوبست جزو دستور گذارده شود.

رئیس - عرض نکردم باید بمجلس راپرت بدهند عرض کردم باید با اداره تقنینیه راپرت بدهند که در تمام شعبات مطرح شده است یا نه و در بعضی شعبات هم مطرح شده است.

حاج میرزا عبدالوهاب - پس استدعا می کنم تا کید بفرمائید شعباتی که مطرح نکرده اند زودتر مطرح کنند که اگر رد شدنی است رد شود و اگر رد شدنی نیست تکلیفش معین شود . . . (همه ببن نمایندگان)

حاج میرزا عبدالوهاب - چون باید تمام فوائینی که از مجلس میگردد بنظر آقایان طراز برسد آخر چرا این مسئله بتأخیر می افتد.

رئیس ممکن بود در خارج از بنده بپرسید تا بنده توضیحات بدهم. آقای دست غیب (اجازه)

دست غیب - بنده می خواستم عرض کنم که بوزراء نوشته شود برای جواب سئوالات حاضر شوند

بنده يك سئوالی از وزارت مالیه کرده ام و تقریباً تاریخی را که در نظر دارم چهار ماه است و آنچه از نظر من محوشده نمیدانم چند ماه است سئوال دیگری هم از وزارت فوائد عامه نموده ام تاریخی که در نظرم هست سه ماه و کسری است همین طور سئوال دیگری از وزیر مالیه کرده ام که تا بیایند و جواب بدهند مردم را آنجا شکنجه و عذاب می کنند و افتضاحی بسر مردم در میاورند تا

اینکه وزیر بیاید و جواب بدهد (و آنهم فایده ندارد) آن کار از بین رفته است لذا عرض می کنم مقرر بفرمایند وزراء بیایند و جواب سئوالات را بدهند

رئیس آقای سهام السلطان (اجازه)

سهام السلطان - می خواستم راجع بکمیسیون نفت عرض کنم که دوسه ماده آن باقی بود که دو روز قبل آقای وزیر خارجه گویا بمخبر دادند و بواسطه کسالت دوسه روزه آقای مخبر نتوانستند راپرت را بمجلس تقدیم نمایند انشاء الله همین دوسه روزه رفع کسالتشان شده و راپرت آن را تقدیم مجلس می کنند.

رئیس آقای اخگر (اجازه)

اخگر - بنده هم چندین سئوال کرده ام و متجاوز از يك ماه است که این سئوالات شده است استدعا می کنم مقرر بفرمایند برای جواب سئوالات حاضر شوند.

رئیس آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - عرضی ندارم (مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک منشی - م. شهاب - معظم السلطان

جلسه ۳۶

صورت مشروح

مجلس بوم پنجشنبه هفدهم

ذیحجه ۱۳۴۲ مطابق نوزدهم

سرطان ۱۳۰۴

(مجلس سه ساعت و ربع قبل از

ظهر بریاست آقای مؤتمن الملک

تشکیل گردید)

(صورت مجلس بوم سه شنبه

هفدهم سرطان را آقای آقامیرزا

شهاب قرائت نمودند)

رئیس آقای قائم مقام

(اجازه)

قائم مقام - در خیر کمیسیون جزه

اسامی صاحب منصبان در ۴۲ نور محمد

خان را میرزا محمد خان نوشته بودند و

مطابق درخواست مخبر اصلاح شد

در صورت جلسه در این خصوص چیزی

نوشته نشده .

رئیس - در خود راپرت اصلاح

شده است

آقای مشارعظم

(اجازه)

مشارعظم - در موقعی که در راپرت

نمایندگی آقای نراقی رأی گرفته شد در

دفعه اول اکثریت با قبول نمایندگی

ایشان بود و بمناسبت اینکه ایراد شد اشتباه شده بنامش تجدید رأی شود بنده در همان موقع مخالفت کردم

رئیس - راجع بصورت مجلس است؟

مشارعظم - بلی بنده ایراد کردم و عرض کردم ممکن است مهره های تقشیر را کمتر ریخته باشند

این اظهار بنده قابل توجه شد و لازم بود در اطراف آن مذاکره بعمل آید و رأی گرفته شود ولی هیچ اقدامی نشد و چون رأی گرفته نشد بنده گمان می کنم این ترتیبی که رفتار شد بر خلاف رویه بوده است و باید در صورت مجلس هم قید شود.

رئیس - راجع بصورت مجلس نیست .

مشارعظم - راجع بصورت مجلس است .

بنده مخالفت کردم و باید در صورت جلسه قید شود

رئیس - اینطور نبوده است اول این اظهارات شما راجع بصورت مجلس نبود ثانیاً در آن جلسه بنده عرض کردم باید تجدید رأی شود کسی حرفی نزد (بعضی از نمایندگان صحیح است)

اگر بخواهید در آن موضوع هم صحبت بکنید بنده حرفی ندارم ولی این اظهارات شمارا راجع بصورت مجلس نبود

مشارعظم - لازم بود در صورت مجلس قید شود .

رئیس - همچو چیزی نبوده که در صورت مجلس قید شود

مشارعظم - باید مخالفت بنده قید شود .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده فعلاً عرضی ندارم .

رئیس آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم فعلاً عرضی ندارم .

رئیس - آقای سرکش بکرزاده . (اجازه)

سرکش بکرزاده - بنده اخطار نظام نامه دارم هر وقت موقعش شد بفرمائید تا عرض کنم . . .

رئیس - حالا باید نسبت بصورت مجلس صحبت شود .

آقای تدین فرمایش شما نسبت بصورت مجلس است ؟

تدین - بلی منتهی بصورت مجلس میشود .

برای اینکه باید برای داد بصورت مجلس عرض میکنم . يك قسمت عرضم راجع برای است که در جلسه گذشته گرفته

شود چون نسبت با خدای تائی و تجدید آن مجلس میباشد رأی بدو در رأی نداد ...

بعضی از نمایندگان - (بطور همه) رأی نمی خواست - صدای زنک رئیس دعوت بسکوت

رئیس - آقا این اظهارات راجع بصورت مجلس نیست ... صورت مجلس خلاصه واقعات جلسه گذشته است حالا اگر آن واقعات غلط بوده است صورت مجلس هم عین همان غلط را می نویسد ...

تدین - تصویب صورت مجلس منوط باین مسئله است ...

رئیس - خیر اگر يك امر غلطی در جلسه گذشته واقع شده است صورت مجلس باید آن را ثبت و ضبط کنند و حالا اگر امر غلطی واقع شده است آن موضوعی است علیحده ...

تدین - پس بنده اجازه میخواهم بعد از تصویب صورت جلسه و قبل از اینکه داخل در دستور بشوم برای ضم راعرض کنم ...

رئیس - آقای مشارعظم - (اجازه) مشارعظم - بنده گمان نمی کردم خلاف عرض کرده باشم عراض بنده کاملاً متوجه بصورت مجلس است بنده عرض کردم در جلسه قبل راجع برای تائی مخالفت کردم و دلالتی هم برای مخالفت خود عرض کردم و باید در صورت مجلس قید شود ...

رئیس - پس باید رأی بگیریم اگر مجلس اجازه داد در صورت مجلس ذکر میشود ...

مشارعظم - رأی لازم ندارد چون مسئله مربوط بنده است بنده عرض میکنم حتماً باید در صورت مجلس نوشته شود ...

رئیس - من با شما که نمی توانم اطاعت کنم ...

حرف بزنند. رأی میگیریم ... مدرس - بنده اجازه میخواهم ... رئیس - آقا بگذارید این کار تمام شود آنوقت هر حرفی دارید بزنید ...

رئیس - بفرمائید ... مدرس - عرض بنده این است که آقای مشارعظم يك فرمایشی فرمودند آقای رئیس هم بموجب وظیفه که دارند يك فرمایشاتی فرمودند تمام این مسائل را تندنویس ها نوشته اند و ما هم چیزی که آقای مشارعظم می فرمایند بگوئیم نخوانده شاید خصناً کرده باشیم ...

ممکن است امر بفرمائید صورت تفصیلی که تندنویس ها می نویسند الان دو نفر برودند به بنده اگر يك همچو حرفی که غیر از خودشان هیچکس نشنیده در آن بود که صحیح است در صورت مجلس هم نوشته شود ...

حاج عز الممالک - بنده در صورت مجلس عرضی دارم خارج از موضوع هم نیست اجازه میفرمائید ؟ رئیس - بفرمائید ...

حاج عز الممالک - اینجا مطابق سابقه معمول بود وقتی که صورت مجلس خوانده میشد اگر يك وقتی يك و کیلی چیزی گفته بود در صورت مجلس ذکر نشده بود حق داشت اظهار کند آقای رئیس هم می فرمودند در صورت مجلس اصلاح شود حالا هم يك نفر از آقایان اظهار میکنند که من در جلسه قبل يك اظهاری کرده ام و در صورت مجلس قید نشده و آقای مدرس می فرمایند همچو صحبتی نکرده اند خوب است بصورت مشروح مجلس مراجعه بشود اگر آقای مشارعظم چنین چیزی گفته اند و قید نشده اضافه شود و اگر نگفته اند که هیچ ...

رئیس - آقای سردار معظم - (اجازه) سردار معظم - در مجلس دو صورت مجلس هست یکی صورت مختصر و یکی صورت مشروح در صورت مختصر مجلس لازم نیست کلیه اظهارات آقایان نمایندگان درج بشود و بطور کلی تصمیمات مجلس نوشته میشود ولی در صورت مشروح مجلس تمام مذاکرات افراد نمایندگان قید و درج میشود ام از اینکه اظهارات صحیح یا غلط باشد ...

رئیس - آقای عبدالملک - (اجازه) عمل الملک - میخواستم عرض کنم مطالبی که در مجلس اظهار میشود در صورت مجلس مطالب هم آنرا بطور خلاصه مینویسند ولی در صورت مشروح تمام مطالب اعم از مهم و غیر مهم نوشته میشود این قسمت مخالفت آقای مشارعظم چون از مسائل مهم است قید آن در صورت مجلس از مطالب مؤثره است یعنی باقی این مسئله در صورت مجلس يك مسائل دیگری در تقییس می آید که با فوت قید آن در صورت مجلس آن مذاکرات از بین میروند ...

رئیس - حالا چه باید کرد ؟ مدرس - باید بصورت مفصل مراجعه کرد ... حاج عز الممالک - بنده پیشنهاد دارم ...

رئیس - بفرمائید ... حاج عز الممالک - پیشنهاد بنده با نظر آقای مدرس مخالف نیست بنده پیش نهاد میکنم بصورت مشروح مجلس مراجعه شود اگر آقای مشارعظم يك همچو اظهاری

کردند در صورت مجلس قید شود و اگر نکرده اند قید نشود هر کس هم مخالف با این پیشنهاد است دلیل رد آن را بفرمائید. رئیس - آقای دست غیب ...

دست غیب - مطابق سابقه همین طور بوده است بنده عقیده این است که این مطلب این همه مذاکرات لازم ندارد سابقه مجلس همین طور بوده است صورت مجلس را می خواندند آن وقت يك نفر بر حسب عقیده خودش میگفت فلان حرف را من زده ام نوشته نشده یا فلان حرف زده ام نوشته شده فقط آقای رئیس میفرمودند اصلاح میشود آقای مشارعظم میگوید من گفته ام مخالفم و قید نشده مطابق سابقه هم نباید گفتگو شود آقای رئیس بفرمایند اصلاح میشود و اگر مطابق سابقه نباید زودتر از این یکماده نوشته شود که جلوگیری از این غلط پیش نیاید و اگر بنا باشد در یک صورت خلاصه مذاکرات این همه صحبت بشود گمان میکنم تاظهر طول بکشد و آن وقت هنوز هم داخل در دستور نشده ایم این است که استدعا میکنم يك ترتیباتی بشود که اقلان نتیجه گرفته شود ...

رئیس - سابقه این نبوده است که اگر یکی از آقایان ایراد میکردند بنده میگفتم اصلاح میشود در صورت مختصر می دانستم ایرادشان وارد نیست مثلاً يك نفر از آقایان میگفتند من غائب بوده ام و اجازه گرفته بوده ام بنده میدانستم غائب بوده ولی نمیدانستم اجازه گرفته یا نگرفته است این بود که میگفتم تحقیق می شود اگر اینطور باشد بعد اصلاح میشود و این سابقه که فرمودند در هر موقع هر و کیلی بگویند من چنین یا چنان گفتم و فوت شده است بنده میگفتم اصلاح میشود اینطور نبوده حالا اگر میفرمایند بعد از این اینطور بگویم چون هر روزی يك تکلیفی میخواهید برای من معین کنید يك تکلیفی از اول دوره معین کنید و بدست رئیس بدهید که از روی آن رفتار کند ولی هر روز که بيك ترتیب نمیشود عمل کرد آقای آقا سید مقوب ...

رئیس - آقای شیخ رئیس - (اجازه) محمداشام میرزا شیخ رئیس - این این جامه که شده که سابقه مجلس این بوده است که يك کسی اظهار میکرد اینطور نبوده است که در صورت مجلس شده و آقای رئیس هم ایشان میفرمودند که خیر اینطور نبوده یا میفرمودند اصلاح میشود این را خود آقای رئیس توضیح دادند و اگر بصورت مجلسهای سابق رجوع کنیم معلوم میشود که در مدت ده روز يك بیست روز یک مرتبه این قبیل اتفاقات افتاده است که يك نفر اظهار کرده است که عرض بنده در صورت مجلس نیست و آن رئیس فرموده اند که این صورت مفصل نیست صورت خلاصه است و در صورت مجلس خلاصه هم نمایندگان نمیشوند ...

است راپرت نفت بیاید و ایشان نوبت و این مسئله در صورت مجلس ذکر است و موضوعی هم نیست که بنده عرض کنم چرا ذکر نشده است ولی يك قسم مهم است و در مجلس مذاکره میشود در صورت جلسه قید شود این موضوع که آقای مشارعظم بیان کردند يك مطلب مهم و مربوط بحیات يك نماینده است باندای بلند بشمام مجلس و مجلس را میکنند که حیات يك نماینده بر پروردگار اشتباه واقع شده ...

(نمایندگان) (بطور همه) (نیست) (صدای زنک دعوت بسکوت) آقا سید مقوب - بنده کسی نمیشود هم در میدان در بروم بنده در درود چهارم در خدمت آقایان کار کرده ام و سایر هواها مطلب از دستم بیرون نمیرود و من رامیگویم و خدا را هم قاضی و شاهد گیرم که ما بین من و آن کسانی که میگویند من برخلاف رفتار میکنم حکومت بکنند عرض میکنم که قضایا بدو قسم است قضایای است جزئی که اگر گفته شود ندارد و آثار حیاتی هم بر او مرتب نیست يك قضایای است کلی که آثار حیاتی بر او مرتب است و این مسئله که آقای مشارعظم عرض میدارند چون آثار حیاتی بر او مرتب میشود از این جهت است که تذکر میدادند و آثار حیاتی هم بر او مرتب نیست يك قضایای است کلی که آثار حیاتی بر او مرتب است و این مسئله که آقای مشارعظم عرض میدارند چون آثار حیاتی بر او مرتب میشود از این جهت است که تذکر میدادند و آثار حیاتی هم بر او مرتب نیست

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب - (اجازه) حاج میرزا عبدالوهاب - خوب است تجدید رأی شود زیرا که عده حضار را مهله تقییس معین کرد که صد و بیست است بعد عده مهله های سفید و سیاه صد و هشت است معلوم است که باید تجدید رأی شود رئیس - آقای آقا شیخ محمد علی تهرانی ...

رئیس - آقای شیخ عبدالوهاب - (اجازه) آقا شیخ محمد علی - بنده میخواهم تذکر بدهم که در موقع رأی دادن فقط دو مهله سیاه و سفید بود کلاه میدهند و آن وقت در موقع رأی دادن بعضی مهله تقییس میکنند و بعضی فراموش میکنند و اشتباه میشود و همیشه این اشکال پیدا خواهد شد باین جهت نقاضا میکنم که همانطور که مهله سیاه و سفید را بکلاه میدهند مهله تقییس را هم بدهند که اشتباه نکنند رئیس - این ترتیب که میفرمائید گویا مخالف نظامنامه باشد چون مهله تقییس را آقایان مشتیان باید بدهند و برای این است که با مهله های سیاه و سفید تطبیق کنند و ببینند که زیاد و کم نباشد اگر بنا است در این موضوع مذاکره کنیم بفرمائید (بعضی از نمایندگان مذاکره ندارد) رئیس - آقای دست غیب (اجازه)

هرسالی اقلان پنج مرتبه این مسئله اتفاق افتاده ممکن است بصورت مجلس مراجعه شود هیچ همچو سابقه نبوده که هر چه اظهار شود آنرا بنویسند تا کاهی هم اگر يك مطلب مهم و مؤثری بوده و در صورت جلسه نوشته نشده است و آقای رئیس میفرموده اند اصلاح میشود خوب نیست این را سابقه بگذارند که امر دائر بر نفی و اثبات باشد ...

رئیس - آقای تدین (اجازه) تدین - بنده موافقت میکنم با پیشنهادی که بعضی از آقایان کردند که مراجعه به صورت تفصیلی مجلس بشود اگر ایشان اظهار مخالفت کرده اند قید شود و الا هیچ بهوازمیدان در بروم بنده در درود چهارم در خدمت آقایان کار کرده ام و سایر هواها مطلب از دستم بیرون نمیرود و من رامیگویم و خدا را هم قاضی و شاهد گیرم که ما بین من و آن کسانی که میگویند من برخلاف رفتار میکنم حکومت بکنند عرض میکنم که قضایا بدو قسم است قضایای است جزئی که اگر گفته شود ندارد و آثار حیاتی هم بر او مرتب نیست يك قضایای است کلی که آثار حیاتی بر او مرتب است و این مسئله که آقای مشارعظم عرض میدارند چون آثار حیاتی بر او مرتب میشود از این جهت است که تذکر میدادند و آثار حیاتی هم بر او مرتب نیست

رئیس - آقای سردار معظم (اجازه) سردار معظم - در ضمن اخذ رأی در دفعه اول يك اختلاف عددی پیدا شد که لازم است علتش در مجلس توضیح داده شود و بعقیده بنده علت حقیقی اختلاف عدم این است ممکن است بعضی از نمایندگان هر دو مهله را در کیسه انداخته باشند و ممکن است اختلاف عددی که پیدا شده است از این جهت باشد ...

رئیس - مطالب دست آمد اظهاری که آقای مشارعظم کرده اند راجع برای اول بوده است و خواسته اند علت و فلسفه برای زیادی مهلهها بفرمایند (نمایندگان صحیح است) در ثانی که بنده عرض کردم تجدید رأی میشود کسی اظهاری نکرد باین ترتیب صورت مجلس تصویب میشود یا نه ؟ چون تردید شده باید رأی بگیریم آقایانیکه صورت مجلس را تصویب می کنند قیام فرمایند ...

رئیس - با کثرت يك رأی تصویب شد ... پیشنهاد آقای میرزا بدالله خان راجع بچشم کمال آباد مطرح است آقای مقوم - الملک ... تدین - بنده اجازه خواسته بودم قبل از دستور رئیس - راجع بچه مطلب است ؟ تدین - راجع بصورت مجلس عرض کردم که قبل از شروع بدستور بنده عراضی دارم ...

رئیس - بفرمائید (مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی) نظر باینکه از بدو افتتاح مجلس تاکنون اموری که مطرح گردیده هیچ

دست غیب - خواستم عرض کنم که ظرفهای مهره را بر گردانند شاید يکي دوتا در توی ظرف مانده باشد رئیس - گویا التفات نفرمودید ...

رئیس - عده مهله تقییس (۱۰۴) مهله سفید علامت قبول (۵۰) مهله سیاه علامت رد (۵۴) رئیس - عده حضار صد و پنج است يکي از نمایندگان - سلطان العلماء رفت ...

رئیس - قبلا شمرده شده بود عده حضار صد و پنج مهله سفید پنجاه و مهله سیاه پنجاه و چهار با کثرت پنجاه و چهار رأی رد شد آقای سردار معظم (اجازه)

رئیس - چون تنفس مدتی طول کشید و حالام چیزی بظهور نمانده است اگر آقایان اجازه بدهند جلسه را ختم کنیم (نمایندگان - صحیح است) رئیس - برای شرفیابی حضور والا - حضرت در روز قید اگر آقایان موافق باشند شش نفر بقیة قرعه معین می شود (نمایندگان - صحیح است) (در این موقع استقرا بعمل آمده و آقایان مفضل ذیل بحکم قرعه معین شدند)

آقایان سردار نصرت - صدر العلماء مفتی - حاج مشیر اعظم - میرزا بدالله خان میرزا هفصاء الله خان روحی - ملا فراج الله رئیس - جلسه آتیه روز سه شنبه چهار ساعت قبل از ظهر دستوراً گرد ایرت کمیسیون نفت حاضر بود اول راپرت کمیسیون نفت ... بعد بقیه دستور امروز

جلسه پیشنهادی دارم رئیس - بفرمائید (پیشنهاد آقای آقا شیخ محمد علی طهرانی بشرح ذیل قرائت شد) (مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی) نظر باینکه از بدو افتتاح مجلس تاکنون اموری که مطرح گردیده هیچ

علت آنرا گرفته شود برای اینکه موضوعاتی که در مجلس مطرح می شود تمامش مطابق با صورت مجلس نیست در صورت مجلس در موقعی که تمام میشود از طرف مقام ریاست مراجعه میشود مجلس همینقدر مخالفی نباشد کافی است همچنین در موقع دیگر از قبیل کافی بودن مذاکرات از طرف مقام محترم ریاست مراجعه می شود مجلس که مذاکرات کافیت یا نه همینقدر که مخالفی نباشد عدم مخالفت دلیل بر تصویب است ولی عرض بنده راجع بدستور و تجدید رأی مجلس است و بنده در این قسمت معتقد هستم که بایست مجلس رأی بدهد و سکوت مجلس با اظهار نکردن يك مخالف مخالفت خودش را کافی نیست که مجلس تصدیق کرده باشد ...

بنابر این چون بعد از رأی اولی رأی گرفته نشد که رأی اولی تجدید بشود یا نه و این مقدمه تجدید بعمل نیامد بعقیده بنده رأی دومی بمطالع رأی اولی نخواهد بود مدرس - بنده اجازه میخواهم آشتیانی - اصلاً این مذاکرات چه صورتی دارد ؟ در چه موضوع است ؟ مجلس شورای ملی هم روزه مله شما است (با حرارت) مجلس شورای ملی مله نیست (همه هم بین و کلاه) (صدای زنک رئیس) (در این موقع جلسه تعطیل ویس از دو ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - چون تنفس مدتی طول کشید و حالام چیزی بظهور نمانده است اگر آقایان اجازه بدهند جلسه را ختم کنیم (نمایندگان - صحیح است) رئیس - برای شرفیابی حضور والا - حضرت در روز قید اگر آقایان موافق باشند شش نفر بقیة قرعه معین می شود (نمایندگان - صحیح است) (در این موقع استقرا بعمل آمده و آقایان مفضل ذیل بحکم قرعه معین شدند)

آقایان سردار نصرت - صدر العلماء مفتی - حاج مشیر اعظم - میرزا بدالله خان میرزا هفصاء الله خان روحی - ملا فراج الله رئیس - جلسه آتیه روز سه شنبه چهار ساعت قبل از ظهر دستوراً گرد ایرت کمیسیون نفت حاضر بود اول راپرت کمیسیون نفت ... بعد بقیه دستور امروز

جلسه پیشنهادی دارم رئیس - بفرمائید (پیشنهاد آقای آقا شیخ محمد علی طهرانی بشرح ذیل قرائت شد) (مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی) نظر باینکه از بدو افتتاح مجلس تاکنون اموری که مطرح گردیده هیچ

جلو نمیرودم لذا مجدداً تقاضا میکنم آقایان اقداماتی کنند که امر نفت وارد مجلس شود تا ما از مسئولیت وجدانی خلاص شویم ... رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه) سهام السلطان - بریز در صورت مجلس موضوع نفت و راپرت آن بعضی از آقایان مذاکره کردند دیروز بنده برای تهیه راپرت آن آقای مخبر را ملافت کردم

يك دراهمیت و انتفاع عمومی مانند امر نفت و گذراندن امتیاز آن نبوده چندین جلسه است که مذاکره این موضوع شده و بجهانی مطرح نگردیده است و انتظارات عامه ملت ایران نیز از مجلس شورای ملی در این موقع فقط طرح امتیاز مزبور و گذراندن آن است لهذا تقاضا می نمایم از مقام محترم هیئت محترم و کلاه نمایندگان ناموقی که رسماً موضوع نفت جزو دستور نشده انتقاد جلسات رسمی مجلس بتیویق افتد تا هیئت عامله کمیسیون فقط عمل خود را تماماً خاتمه داده و بمقام محترم ریاست اعلام نموده که رسماً جزو دستور گردیده و از طرف ریاست عالی تعیین جلسه رسمی مجلس گردد ...

رئیس - توضیحی دارید ؟ آقا شیخ محمد علی - بنده آزادانه عقیده خود را اظهار می کنم مادر این محوطه نشسته ایم و مکلف هستیم آنچه را که ملت ایران باو توجه دارد و برای جامعه مفید است قبلاً مقدم بر همه چیز مطرح مذاکره قرار دهیم امروز تمام اختلافات مملکت و تمام گفتگوها و رویت ها همه بواسطه فقر اقتصادی و ماملک هستم اول قدمی که برای مملکت بر میداریم برای رفع فقر اقتصادی این ملت باشد اکنون پنجاه ازمهر مجلس میگذرد و هنوز آن چیزی که معمل توجه ما و منظور نظر تمام ملت است که همان قضیه نفت باشد به مجلس نیامده است کار هائی که مامی کنیم چندان مورد توجه عامه ملت نیست و ملت ما را مسئول میداند ما امر نفت را متوجه کردیم بکمیسیون و در آنجا يك مقداری تمام شده و چون تمام شده ملت گمان میکنند که مجلس در گذراندن نفت تسامح دارد و چون این عقیده را بنده در میان عموم مردم می بینم لذا از هیئت عامله کمیسیون تقاضا میکنم که بهر شکلی هست با کمال جدیت و فوریت امر نفت را تمام کرده و به مجلس بیاورند تا مردم بفهمند که بانفت مخالف است و کمی موافق است از این جهت بنده تقاضا می کنم امروز که آقای مخبر ناخوش است اشخاص دیگری از قبیل آقای مشیر الدوله که محل و توق مملکت و دارای اسان فرانسه هستند بجای آقای مخبر انتخاب شده تا این کار زودتر تمام شود ما هر قدمی که بر میداریم عقب میرویم

رئیس - توضیحی دارید ؟ آقا شیخ محمد علی - بنده آزادانه عقیده خود را اظهار می کنم مادر این محوطه نشسته ایم و مکلف هستیم آنچه را که ملت ایران باو توجه دارد و برای جامعه مفید است قبلاً مقدم بر همه چیز مطرح مذاکره قرار دهیم امروز تمام اختلافات مملکت و تمام گفتگوها و رویت ها همه بواسطه فقر اقتصادی و ماملک هستم اول قدمی که برای مملکت بر میداریم برای رفع فقر اقتصادی این ملت باشد اکنون پنجاه ازمهر مجلس میگذرد و هنوز آن چیزی که معمل توجه ما و منظور نظر تمام ملت است که همان قضیه نفت باشد به مجلس نیامده است کار هائی که مامی کنیم چندان مورد توجه عامه ملت نیست و ملت ما را مسئول میداند ما امر نفت را متوجه کردیم بکمیسیون و در آنجا يك مقداری تمام شده و چون تمام شده ملت گمان میکنند که مجلس در گذراندن نفت تسامح دارد و چون این عقیده را بنده در میان عموم مردم می بینم لذا از هیئت عامله کمیسیون تقاضا میکنم که بهر شکلی هست با کمال جدیت و فوریت امر نفت را تمام کرده و به مجلس بیاورند تا مردم بفهمند که بانفت مخالف است و کمی موافق است از این جهت بنده تقاضا می کنم امروز که آقای مخبر ناخوش است اشخاص دیگری از قبیل آقای مشیر الدوله که محل و توق مملکت و دارای اسان فرانسه هستند بجای آقای مخبر انتخاب شده تا این کار زودتر تمام شود ما هر قدمی که بر میداریم عقب میرویم

رئیس - توضیحی دارید ؟ آقا شیخ محمد علی - بنده آزادانه عقیده خود را اظهار می کنم مادر این محوطه نشسته ایم و مکلف هستیم آنچه را که ملت ایران باو توجه دارد و برای جامعه مفید است قبلاً مقدم بر همه چیز مطرح مذاکره قرار دهیم امروز تمام اختلافات مملکت و تمام گفتگوها و رویت ها همه بواسطه فقر اقتصادی و ماملک هستم اول قدمی که برای مملکت بر میداریم برای رفع فقر اقتصادی این ملت باشد اکنون پنجاه ازمهر مجلس میگذرد و هنوز آن چیزی که معمل توجه ما و منظور نظر تمام ملت است که همان قضیه نفت باشد به مجلس نیامده است کار هائی که مامی کنیم چندان مورد توجه عامه ملت نیست و ملت ما را مسئول میداند ما امر نفت را متوجه کردیم بکمیسیون و در آنجا يك مقداری تمام شده و چون تمام شده ملت گمان میکنند که مجلس در گذراندن نفت تسامح دارد و چون این عقیده را بنده در میان عموم مردم می بینم لذا از هیئت عامله کمیسیون تقاضا میکنم که بهر شکلی هست با کمال جدیت و فوریت امر نفت را تمام کرده و به مجلس بیاورند تا مردم بفهمند که بانفت مخالف است و کمی موافق است از این جهت بنده تقاضا می کنم امروز که آقای مخبر ناخوش است اشخاص دیگری از قبیل آقای مشیر الدوله که محل و توق مملکت و دارای اسان فرانسه هستند بجای آقای مخبر انتخاب شده تا این کار زودتر تمام شود ما هر قدمی که بر میداریم عقب میرویم

رئیس - توضیحی دارید ؟ آقا شیخ محمد علی - بنده آزادانه عقیده خود را اظهار می کنم مادر این محوطه نشسته ایم و مکلف هستیم آنچه را که ملت ایران باو توجه دارد و برای جامعه مفید است قبلاً مقدم بر همه چیز مطرح مذاکره قرار دهیم امروز تمام اختلافات مملکت و تمام گفتگوها و رویت ها همه بواسطه فقر اقتصادی و ماملک هستم اول قدمی که برای مملکت بر میداریم برای رفع فقر اقتصادی این ملت باشد اکنون پنجاه ازمهر مجلس میگذرد و هنوز آن چیزی که معمل توجه ما و منظور نظر تمام ملت است که همان قضیه نفت باشد به مجلس نیامده است کار هائی که مامی کنیم چندان مورد توجه عامه ملت نیست و ملت ما را مسئول میداند ما امر نفت را متوجه کردیم بکمیسیون و در آنجا يك مقداری تمام شده و چون تمام شده ملت گمان میکنند که مجلس در گذراندن نفت تسامح دارد و چون این عقیده را بنده در میان عموم مردم می بینم لذا از هیئت عامله کمیسیون تقاضا میکنم که بهر شکلی هست با کمال جدیت و فوریت امر نفت را تمام کرده و به مجلس بیاورند تا مردم بفهمند که بانفت مخالف است و کمی موافق است از این جهت بنده تقاضا می کنم امروز که آقای مخبر ناخوش است اشخاص دیگری از قبیل آقای مشیر الدوله که محل و توق مملکت و دارای اسان فرانسه هستند بجای آقای مخبر انتخاب شده تا این کار زودتر تمام شود ما هر قدمی که بر میداریم عقب میرویم

وراپرت فارسی آن که از کمیسیون گذشته حاضر است فقط راپرت فرانسه آن (چون در امتیازنامه يك ماده نوشته شده که در مورد اختلاف نسخه فرانسه سندیت دارد) باقی بود که آنهم حاضر شده چنانچه در چندروز قبل درمجلس عرض شد از دولت تقاضا شد که يك نسخه از امتیازنامه فرانسه را بکمیسیون ارسال دارند که بانسخه فارسی تطبیق شده و بمدراپرت فارسی آن بمجلس بیاید نسخه امتیازنامه فرانسه را در سه چهار روز قبل دولت به آقای مخبر دادند بعد سه ماه آن ناقص بود که خود آقای وزیر امور خارجه اظهار کردند که بعضی اشتباهات و افلاط دارد و از اینجهت قرار شد آن امتیازنامه را اصلاح کنند و مخصوصاً آقای وزیر امور خارجه هم ناکید شد که هرچه زودتر در این دوره نسخه فرانسه آن را بکمیسیون بفرستند که با راپرت فارسی آن تطبیق شده و بعد راپرت آن برای تصویب بمجلس بیاید که مسئولتی هم متوجه کمیسیون نباشد زیرا چنانکه عرض شد در امتیازنامه يك ماده هست که نسخه فرانسه سندیت دازد.

رئیس - آقای سردار معظم (اجازه)

سردار معظم خراسانی - يك قسمت از مطالب بنده را آقای سهام السلطان فرمودند که بجه علت راپرت کمیسیون نفت بتأخیر افتاده ولی اساساً اینکه بنده اجازه خواستم برای مخالفت با پیشنهاد آقای طهرانی بود البته هیچکس شك ندارد که مسئله نفت یکی از مسائل مهمه مملکتی است ولی درعین حال نمیتوان گفت تمام کارهای دیگر مجلس بی نتیجه است که اگر راپرت نفت به مجلس نیامد جلسات باید تعطیل باشد.

این نظر بعقیده بنده مورد ندارد و باید مجلس جلسات خود را ادامه بدهد تا اینکه لایحه نفت بیاید منتهی همانطور که مقام محترم ریاست فرمودند وقتی که راپرت آن بمجلس آمد مقدم بر سایر مطالب خواهد بود.

بعلاوه اینکه آنها گفتند سایر کارهای مجلس در نظر ملت اهمیت ندارد بنده همچو ملتی را سراغ ندارم که عقیده اش این باشد که یکی از افراد بنام او اینطور اظهار عقیده بکنند.

و کلاً و نمایندگان باید پیشرو افکار عامه باشند و افکار عامه را باید بروشنائی سوق بدهند و هدایت کنند نه این که در تحت تاثیر افکار خارج واقع شوند

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده تا حدی موافق با این پیشنهاد هستم و اگر آقایان اجازه بدهند که عقیده آزاد باشد بنده عقیده ام اینست که مسئله نفت در طلسم افتاده و هر روزه

دچار يك اشکالاتی میشود بعد از سه ماه زحمات فوق العاده در کمیسیون بالاخره کمیسیون موفق شد که يك راپرتی حاضر کند و منتهی باین شد که آقای مخبر راپرت را منظم کنند که با نسخه فرانسه اشتباهاتی حاصل نشود و در يك جلسه هم در کمیسیون با حضور اعضاء قرائت کنند.

از قضایای اتفاقیه آقای مخبر مریض شدند و نظر آقای طهرانی هم همینست که ممکنست کسالت آقای مخبر بطول انجامد بنابراین در این قسمت باید حمله کرد. اما اینکه آقای سردار معظم میفرمایند و کیل باید هادی افکار عموم باشد و مردم فکر بدهد.

این تا درجه ای بعقیده بنده صحیح نیست زیرا و کیل نماینده عمومست و باید مطیع افکار عمومی باشد و امروزه افکار عمومی رفع فقر و پریشانی خودش را منحصراً باین تشغیل داده که این منبع که یکی از منابع خداداد است زودتر استخراج شود نمیشود باو گفت که صبر کن تا من ترهاندیت کنم شکم گرسنه با هزار فلسفه و دلیل متقاعد نمیشود مگر اینکه سد جوع او بشود

و امروز چون ملت ایران این را تشغیل داده است باید در درجه اول اهمیت قرار داد بنده نمیگویم حتماً بیاید مجلس را تا آمدن راپرت نفت تعطیل کنید ممکنست این قضیه را اینطور حل کنیم که منتظر رفع کسالت مخبر نشویم و برای سرعت جریان کار يك مخبر دیگر معین کنیم که برای روز سه شنبه اقلاً راپرتش تمام بشود و حاضر برای طبع بشود.

رئیس - آقای عماد السلطنه (اجازه)

عماد السلطنه - عرضی ندارم. بعضی از نمایندگان - مذاکرات رئیس - آقایان مذاکرات را کافی میدانند؟

جمعی از نمایندگان - بلی کافیست. سردار معظم - چون سوء تفاهمی در عرض بنده شده اجازه می خواستم توضیح بدهم.

رئیس - بفرمائید توضیح بدهید. سردار معظم - جوابی که به بنده داده شد مفهومی این بود که بنده میگویم مسئله نفت را بتأخیر بیندارید.

لهذا عرض میکنم که آقای تدین خودشان میدانند که بنده یکی از موافقین جدی نفت بوده و هستم نه در این دوره بلکه از دوره چهارم بشهادت خودشان بنده یکی از طرفداران جدی نفت بودم و حالا با این صحبتهایی که اینجا می شود مخصوصاً با این وضع حاضر ممکنست در خارج در اطرافش يك چیزهایی گفته شود و يك کلامی درست کنند.

مثلاً فردا من بیدار می شوم و در تمام طهران اظهار می شود که سردار معظم مخالف نفت است من بلند

میکویم که موافق نفت هستم و این مسئله مجل افکار نیست که موضوع نفت در درجه اول از اهمیت است ولی آیا این موضوع مستلزم اینست که مجلس تعطیل بشود؟ چرا باید مسائل را داخل هم بکنیم.

بلی من موافق نفت هستم ولی با تعطیل و تأخیر جلسه هم مخالف میباشم. این یکی مسئله دیگر اینکه آقای مخبر غایبست و نباید هم زیاد حمله کرد خود آقای وزیر امور خارجه تکس امتیاز را بمخبر نرسانده بودند و بمجرد رساندن پس گرفته اند برای اینکه تصحیح کنند بنابراین این وظیفه آقای وزیر خارجه است که اول تکس فرانسه را برسانند و بعلاوه گویا آقای مخبر هم با آقای مستوفی الممالک تلفن کرده و از ایشان استعفا کرده اند که برای روز شنبه کمیسیون را منعقد کنند و در کمیسیون تکس فرانسه هم حاضر بشود.

بنابراین نباید با اطلاعی که داریم اینکار را زیاد کش بدیم و تا روز شنبه آقای مخبر خودش میآید بکمیسیون و مطلب تمام میشود و هیچ مستلزم تعطیل مجلس هم نیست.

رئیس - چون پیشنهاد شده است باید رأی گرفته شود. آقا شیخ محمد علی تهرانی - بنده مسترد میدارم مشروط برین که اینکار بفوریت تمام شود.

رئیس - پیشنهاد دیگری از طرف آقای سرکشك زاده رسیده است قرائت می شود:

(بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم چنانچه مخبر کمیسیون حالش بهتر نشد آقای داور قائم مقام ایشان شده و در جلسه روز سه شنبه این مسئله مقدم بر سایر مسائلی باشد که جزء دستور است.

رئیس - بنده گمان میکنم مجلس نمیتواند برای کمیسیون مخبر معین کند اگر تغییر باید داده شود باید کمیسیون تغییر بدهد. آقای سرکشك زاده.

(اجازه)

سرکشك زاده - بنده نظر بتسریع در عمل این پیشنهاد را کردم و حالا در صورتیکه مجلس بیانات آقای سردار معظم را رسمی تلقی کند و آقای مخبر هم روز شنبه تشریف بیاورند بنده پیشنهاد خودم را مسترد میدارم.

رئیس - ایشانهم پیشنهاد خودشان را مسترد کردند. دیگر مطلبی نیست؟ آقای آقاسید یعقوب

(اجازه)

آقاسید یعقوب - اگر آقایان حمله نکنند بنده عرض میکنم در دوره چهارم بفرمایش آقای سردار معظم مسئله معارف يك نمکی بود برای مجلس و در دوره پنجم مسئله نفت نمک مجلس شده است میخواستم عرض کنم آن راپرت کمیسیون نفت متعلق

بامتیاز کمیانی ایرانیها را هم اگر آقایان صلاح می دانند تحت شور در آورند بمجلس بیاید.

رئیس - آقای مدرس (اجازه)

مدرس - در حقیقت راپرت متعلق بامتیاز ایرانیها متفرعست بآن امتیازی که بامریکائی ها داده شده است لذا اول آن امتیاز را باید بیاورند بمجلس و تمام کنند بعد داخل در امتیاز ایرانیها شوند زیرا این فرع بر او است و بعقیده بنده همانطوری که آقایان فرمودند مسئله نفت تمام است و چون همانطوری که مذاکره شد نسخه فرانسه سندیت دارد باید خیلی در وقت گرفت بعد از اینکه جزء بجزء در کمیسیون دقت شد اول ساعتی که تصدیق شد البتة راپرت آن بمجلس داده میشود.

خود آقای تدین هم جزء در کمیسیون هستند و در آنجا تشریف دارند سایر آقایان هم تشریف بیاورند و مخصوصاً از آقای مشیرالدوله و مستوفی الممالک خیلی تشکر میکنم که هفته سه چهار روز بکمیسیون تشریف بیاورند و اوقات خودشان را صرف میکنند و بهمین لحاظ بود که اینکار باین زودی گذشت و الا چهل و چند ماده باین زودی گذشتن کار آسانی نبود و امیدواریم بزودی آنچه را که مقصود نظر آقایان است از کمیسیون گذشته بمجلس بیاید انشاء الله.

الرحمن. بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافیست.

رئیس - فقط آقای ضیاء الواعظین بانی مانده اند. ضیاء الواعظین - گمان نمیکنم مسئله نفت راجع به تبعه ایرانیها بود باین کمیسیون باشد آن کمیسیون دیگری میخواهد.

(مجلس بیست دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی مؤمن الملك جلسه ۳۷

صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه ۲۶ سرطان ۱۳۰۳ برابر چهاردهم ذی حجه سنه ۱۳۴۴

مجلس سه ساعت قبل از ظهر به ریاست آقای مؤمن الملك تشکیل گردید

(صورت مجلس یوم پنجشنبه ۱۹ سرطان را آقای آقامیرزاشهاب الدین قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟ آقای معتمد السلطنه (اجازه) معتمد السلطنه - بنده روز پنجشنبه شرحی عرض کرده و نیم ساعت اجازه خواست بودم. رئیس - (خطاب به آقای سپید یعقوب)